

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

Кудля Ірина	ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАГРОЗИ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	311
Кузнецова Людмила, Литвиненко Оксана	ГІБРИДНІ ВІЙНИ ЯК СУЧАСНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ БЕЗПЕЦІ	314
Лежнєв Олександр	ВІЗУАЛЬНА МОВА РЕКЛАМИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ЇЇ ГЕНДЕРНІ ВИКЛИКИ В КОНТЕКСТІ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ	317
Литвиненко Роман, Кочина Валентина	ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ПРАВООХОРОНЦІВ ІЗ ДЖЕРЕЛАМИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	322
Мордзинська Надія	КОГНІТИВНА БЕЗПЕКА ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНОЇ СОЛІДАРНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ	325
Пехник Алевтіна, Бахметьєв Андрій	ТЕХНОЛОГІЇ DEERFAKE І АУДІОПІДРОБОК У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ	327
Поправка Марія	ПОНЯТТЯ ТА ТИПИ ІНФОРМАЦІЙНО- ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ	331
Рибчук Олег, Рибчук Олена	ДІАЛОГІЧНІСТЬ МИСЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНИМ ОПЕРАЦІЯМ У СУЧАСНИХ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТАХ	336
Ростецька Світлана	СУЧАСНЕ РАБСТВО ЯК РИЗИК ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ	339
Селезньова Ольга	МАНІПУЛЯЦІЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА МОЖЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ	341
Скриль Сергій	МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ДЕКОНСТРУКЦІЇ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ	343
Тaufінцева Світлана, Мотозюк Людмила	ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО МАНІПУЛЯТИВНИХ» ВПЛИВІВ	345
Чернецький Олексій	ІНТЕГРАЦІЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В ЦИФРОВЕ УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ	348
Шишкін Олексій	МОВА ЯК МАРКЕР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР	350
Шпаківська Карина	ПРАВО НА ЦИФРОВЕ ЗАБУТТЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ГІДНОСТІ ОСОБИ	354
Яковлев Денис	ЧОРНИЙ» PR ЯК РЕМАНЕНТ ДЕСТРУКЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ	357
Цимбал Сергій	ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ФАКТОР ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	361
Pronoza Inna	MECHANISMS OF INFORMATION INFLUENCE ON POLITICAL DECISION-MAKING IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION AND HYBRID THREATS	365

Література:

1. Вальорска М. Діпфейк та дезінформація : практичний посібник / пер. з нім. В. Олійника. Київ : Академія української преси ; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с. (дата звернення: 24.04.2026).
2. Іванова Т., Єфремова О., Чулков А. Deepfake як технологія сфери соціальних та масових комунікацій: можливості та загрози. Наукові записки Інституту журналістики. 2025. № 86 (1). С. 21–34. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.86.2> (дата звернення: 24.04.2026).
3. Охримович В. Діпфейк у комунікативному просторі інтернет-культури: особливості застосування. Художня культура. Актуальні проблеми. 2024. № 20 (2). С. 118–125. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.20\(2\).2024.318261](https://doi.org/10.31500/1992-5514.20(2).2024.318261) (дата звернення: 24.04.2026).
4. Піцун О., Мельник Н., Лип'яніна-Гончаренко Х. Гібридний підхід до визначення діпфейків на основі людського обличчя. Herald of Khmelnytskyi National University. Technical Sciences. 2024. № 341 (5). С. 371–375. <https://doi.org/10.31891/2307-5732-2024-341-5-55> (дата звернення: 24.04.2026).
5. Nachkevych A. Deepfakes: Definition of the Concept and Criteria for Distinguishing Between Harmful and Harmless Deepfakes. Veritas: Legal and Psychological-Pedagogical Research. 2025. Vol. 1 (2). P. 12–20. <https://doi.org/10.23939/veritas2025.02.012> (дата звернення: 24.04.2026).

Поправка М. О.,
аспірантка кафедри політології
спеціальності «Політологія»
ОНУ імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ТИПИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Інформаційно-психологічні операції (далі - ІПСО) перетворилися на один із найефективніших інструментів сучасної геополітичної конкуренції, здатний дестабілізувати політичні режими без застосування конвенційної військової сили. Якщо класична війна руйнує інфраструктуру держави, то ІПСО руйнує щось значно важливіше - суспільну довіру: довіру громадян до влади, до інституцій, до сусідів, до майбутнього. Держава, у якій зруйновано довіру, стає

вразливою до будь-якого зовнішнього та внутрішнього тиску — навіть без жодного пострілу. Актуальність теми посилюється тим, що ІІСО дедалі частіше застосовуються не лише в контексті міждержавних конфліктів, а й для дестабілізації політичних режимів зсередини - через маніпуляцію електоральними процесами, поляризацію суспільства, ерозію довіри до демократичних інституцій. Випадки втручання у вибори у США (2016), референдум Brexit (2016), вибори у Франції (2017), каталонську кризу в Іспанії (2017) свідчать, що ІІСО - це загроза не лише для пострадянських держав, а й для усталених демократій.

Інформаційно-психологічна операція у найширшому розумінні - це комплекс спланованих, координованих заходів впливу на свідомість, емоції, настрої та поведінку цільових аудиторій (населення, еліти, військових, міжнародної спільноти) з метою досягнення політичних, воєнних або економічних цілей ініціатора. ІІСО не є винаходом ХХІ століття: від давньокитайської стратагемістики Сунь-Цзи через пропагандистські листівки Першої світової війни та радіовійну Другої світової до «активних заходів» радянського КДБ - маніпуляція інформаційним простором завжди супроводжувала збройні конфлікти та геополітичне суперництво.

Принципово новим на сучасному етапі є три чинники: масштаб цифрового середовища, яке дозволяє досягти мільйонів людей за лічені хвилини; доступність інструментів маніпуляції (ботоферми, deepfake, генеративний штучний інтелект); та розмивання кордону між війною та миром, коли ІІСО проводяться у так званій «сірій зоні» — без офіційного оголошення конфлікту.

ІІСО експлуатують фундаментальні особливості людського мислення та описані когнітивною психологією. Серед ключових механізмів слід виділити схильність шукати підтвердження власним переконанням та ігнорувати інформацію, яка їм суперечить, тенденцію оцінювати ймовірність події за легкістю, з якою вона згадується і тому часто повторювана неправда сприймається як більш «істинна», ніж рідко згадуваний факт, а також ефект соціального конформізму, суть якого в тому, що людина здатна заперечувати очевидне, якщо група наполягає на хибному судженні. Ці когнітивні вразливості стають «точками входу» для ІІСО. Ботоферми імітують «думку більшості», запускаючи механізм конформізму.

Аналіз сучасних випадків дозволяє виділити кілька типів ІІСО, спрямованих на дестабілізацію політичних режимів.

Перший тип - це підрив довіри до інституцій. Систематичне поширення наративів про корупцію, некомпетентність та зраду з боку демократичних інституцій (парламенту, судів, ЗМІ, виборчих комісій) має на меті сформуванню у

громадян переконання, що «усі крадуть», «нікому не можна вірити», «демократія не працює». Результат - апатія, абсентеїзм, зниження легітимності влади. Цей тип ПСО не потребує створення фейків: достатньо системного посилення реальних проблем, деконтекстуалізації фактів та формування атмосфери загального цинізму.

Другий тип - поляризація суспільства. ПСО одночасно посилює протилежні позиції всередині суспільства, перетворюючи помірних опонентів на непримиренних ворогів. Класичний механізм: у соціальних мережах створюються фейкові акаунти, які грають «за обидві сторони» - одні публікують радикально ліві повідомлення, інші - радикально праві. Мета - не перемога жодної зі сторін, а знищення простору для діалогу та компромісу. Дослідження Internet Research Agency (IRA, «фабрика тролів Пригожина») у контексті втручання у вибори у США 2016 року показало: IRA одночасно організовувала проБЛМ та антиБЛМ мітинги в одному місті в один день.

Третій тип - маніпуляція електоральними процесами. Це найбільш прямий спосіб дестабілізації: втручання у виборчий процес через масоване поширення компрометуючої інформації (реальної або сфабрикованої) про кандидатів, злам електронних систем голосування, мікротаргетинг виборців через соціальні мережі. Кейс Cambridge Analytica (2018) продемонстрував: за допомогою даних мільйонів користувачів Facebook можна створити індивідуалізовані маніпулятивні повідомлення, які впливають на електоральну поведінку без усвідомлення цього самими виборцями.

Четвертий тип - створення «альтернативної реальності». Найамбітніший тип ПСО, що має на меті не просто вплинути на окреме рішення, а сформувати цілісну картину світу, альтернативну реальності. Російська пропаганда щодо України є класичним прикладом: наративи про «український нацизм», «геноцид російськомовних», «біолабораторії Пентагону» формують замкнену систему «альтернативної реальності», в якій агресія виглядає як самооборона, а жертва - як загарбник. Цей тип ПСО спирається на концепцію «постправди» (post-truth): емоційні переконання та ідентичність мають більший вплив на формування картини світу, ніж об'єктивні факти.

П'ятий тип - це тактичні ПСО на полі бою. У контексті збройного конфлікту ПСО набувають безпосередньо воєнного характеру: поширення панічних чуток серед мирного населення, SMS-розсилки із закликами до здачі, використання полонених для пропагандистських відеозвернень, геолокація військових через соціальні мережі. Досвід перших днів повномасштабного російського вторгнення (лютий–березень 2022) продемонстрував масштаб таких операцій: координовані хвилі панічних повідомлень у Telegram-каналах Одеси,

Миколаєва, Харкова мали на меті деморалізувати населення та спровокувати хаотичну евакуацію.

Сучасні ІПСО не є стихійними, вони спираються на розгалужену інфраструктуру. Це стратегічний рівень, який включає доктрину та головні концепції у досягненні стратегічних цілей. Така доктрина фактично легітимізує ІПСО як повноцінний компонент стратегії. Наступний рівень - це медійний рівень: телеканали, мережа Telegram-каналів, система публічних осіб, які транслюють відповідні наративи свідомо чи несвідомо. Третій рівень - це операційний рівень: це фабрики тролів, відповідні спеціальні підрозділи, які відповідальні за кібероперації, мережі ботів, фейкових акаунтів та координованої неавтентичної поведінки (за термінологією Meta). Четвертий рівень - це технологічний рівень: використання генеративного штучного інтелекту для масового виробництва фейкового контенту; deepfake-технології для створення підроблених відеозвернень політиків та військових; алгоритми мікротаргетингу для доставки персоналізованих маніпулятивних повідомлень конкретним сегментам аудиторії.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виділити кілька стратегічних напрямків протидії ІПСО. Перший напрямок - медіаграмотність як «вакцинація» суспільства. Навчання громадян критично оцінювати інформацію, розпізнавати маніпуляції, перевіряти джерела. Модель «stop — think — check — share» як базовий алгоритм інформаційної гігієни. Найуспішніші приклади: Фінляндія (медіаграмотність інтегрована в шкільну програму з 2016 року) та Естонія (системна підготовка населення до протидії інформаційним загрозам). Другий напрямок — превентивне спростування замість спростування після поширення. Третій напрямок — стратегічна комунікація як державна функція. Координація комунікаційних зусиль між державними органами, армією, медіа та громадянським суспільством. Інституційні приклади: NATO StratCom Centre of Excellence (Рига), EU East StratCom Task Force (EUvsDisinfo), Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при РНБО України (Spravdi.gov.ua). Четвертий напрямок - технологічна протидія. Використання штучного інтелекту для виявлення ботоферм, deepfake та координованої неавтентичної поведінки; розвиток інструментів верифікації контенту (InVID, FotoForensics); платформні рішення (маркування сумнівного контенту, обмеження вірусного поширення неверифікованої інформації). П'ятий напрямок - контрнарративна робота. Не лише спростування ворожих нарративів, а й формування власних позитивних нарративів, які роблять аудиторію стійкою до маніпуляцій. Концепція «нарративного імунітету» передбачає: суспільство, яке має сильну, когерентну, емоційно резонансну «історію про себе», є значно стійкішим до зовнішніх спроб

нав'язати альтернативну картину світу. Українська стратегічна комунікація під час повномасштабного вторгнення - від щоденних звернень Президента до марок Укрпошти та мемів - є прикладом успішної контрнарративної роботи. Шостий напрямок - міжнародна координація. ІІСО за своєю природою є транскордонними: ботоферма може розташовуватися в одній країні, оперувати акаунтами в іншій та впливати на аудиторію третьої. Тому ефективна протидія можлива лише через міжнародну співпрацю: обмін розвідувальними даними, координація санкцій проти інфраструктури ІІСО, спільні стандарти верифікації контенту, гармонізація законодавства щодо відповідальності цифрових платформ.

Але, попри свою деструктивну потужність ІІСО не є всемогутнім інструментом: суспільство з сильною ідентичністю, розвиненим громадянським суспільством та досвідом протидії маніпуляціям здатне чинити ефективний спротив. Водночас цей висновок не має породжувати самовпевненості. ІІСО є «безперервною зброєю»: вона діє не одномоментно, а кумулятивно, поступово підточуючи довіру, посилюючи поляризацію, знижуючи якість публічної дискусії. Ефект ІІСО може проявитися не сьогодні, а через роки — у вигляді суспільної втоми, цинізму, абсентеїзму, радикалізації маргінальних груп. Тому протидія ІІСО — це не одноразова кампанія, а постійний процес, інтегрований у систему національної безпеки.

Література:

1. Іванова Т., Єфремова О., Чулков А. Deepfake як технологія сфери соціальних та масових комунікацій: можливості та загрози. Наукові записки Інституту журналістики. 2025. № 86 (1). С. 21–34. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.86.2>
2. Hachkevych A. Deepfakes: Definition of the Concept and Criteria for Distinguishing Between Harmful and Harmless Deepfakes. Veritas: Legal and Psychological-Pedagogical Research. 2025. Vol. 1 (2). P. 12–20. <https://doi.org/10.23939/veritas2025.02.012>
3. Monaghan S. (Ed.) MCDC Countering Hybrid Warfare Project: Countering Hybrid Warfare. Shutterstock, 2019. 94 p. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/784299/concepts_mcdc_countering_hybrid_warfare.pdf.

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції